

Testmódosított személyek közvetett és közvetlen munkatársi alkalmasságának megítélése

Fallah Nóra, Orosz Gábor

Szegedi Tudományegyetem, Pszichológiai Intézet

Email: fallahnora@gmail.com, gaborosz@gmail.com

Absztrakt

A testmódosítások munkahelyi megítélést kívántuk vizsgálni fiktív közös munkahelyzetben. Kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy milyen tényezők hatnak egy az arcán testmódosítást viselő fiktív munkatárs megítélésére. Az Önbecsapás és benyomáskeltés, Big Five udvariasság és nyitottság skálájával továbbá egy képzelt munkahelyi szituációval vizsgáltuk a csoportok megítélését. Eredményeink szerint a látható helyen történő testmódosított személyt kevésbé találják alkalmasnak olyan értékesítői munkára, ami megköveteli a személyes kapcsolattartást az ügyféllel. Kutatásunk alapján elmondható, hogy azok, akik látható helyen díszítik magukat piercinggel, illetve az engedelmességet, emberséget, jóindulatot mérő udvariasság skálán magasabb ponttal rendelkeznek, jobban elfogadják az arcát testmódosításokkal díszítő személyt munkatársnak, mint az alacsonyabb pontszámot elérők és a piercinggel nem vagy kevésbé látható helyen rendelkezők.

Kulcsszavak: testmódosítás, Big Five, vállalati kultúra, munkatársi kapcsolat

A test az ember életének egyik legmeghatározóbb aspektusa, mely „abszolút referenciakeretként” szolgál a megítélés és a viselkedés integrátora, továbbá lehetőséget ad a fizikai és a szociális térbe való beilleszkedésre (SOLYMOSI, 1987). Az ember testének egyik legszembevetőbb része bőrének felszíne és ez a felület az előítélet kutatások kapcsán a XX. század eleje óta intenzíven foglalkoztatja a szociálpszichológusokat (ALLPORT, 1954, FISKE, 2006). Sok esetben ez az a dimenzió, ami alapján az első benyomásainkat kialakítjuk egy ismeretlen személyről (FISKE, 2006), továbbá összefüggésben állhat azzal, hogy saját magunkat mennyire tartjuk vonzónak (TÚRY & SZABÓ, 2000).

A kutatásokban megjelennek olyan megkülönböztetések, amelyek során egyes kisebbségi csoportokat a bőrszínük alapján felruháznak bizonyos, általában negatív tulajdonságokkal (sztereotípiák) (FISKE, 2006). A bőrön kívül a bőrön talált különböző, bőrhibák, anyajegyek, hegek, tetoválások meghatározóak az előítélet és sztereotípiakutatásokban (pl. MILLER & NICOLS, 2009). A bőrön talált jegyek alapján történő megkülönböztetés, már a vallási inkvizíciók során meghatározó volt (pl. akkoriban a bőrfelszín sajátosságai alapján az egyént összefüggésbe hozhatták az ördöggel).

Korábbi irodalmak alapján a testről kialakult képzet asszociálódik bizonyos lelki tartalmakkal. A test akaratlagos megváltoztatását hívjuk testmódosításnak (HICINBOTHEM, GONSALVES, & LESTER, 2006). A testmódosítás azon eljárások összessége, melyek a nem mozgatható személyi díszítések közé sorolhatóak és állandó módosulást idéznek elő a testen (BODROGI, 1987). Ilyen testtorzító módszer többek között a piercing, a tetoválás, a bőr égetése, vágása, nyúzása, transzdermális vagy szubdermális implantátumok beültetése, a nyelv kettéhasítása, a fül porcainak átalakítása és/vagy eltávolítása, illetve az amputáció (HICINBOTHEM et al., 2006). A jelen dolgozat elsősorban az akaratlagos testmódosítások közül a tetoválásra és a piercingre helyezte a hangsúlyt. Mind a piercing, mind a tetoválás megjelenése földrajzilag változatos és minden esetben speciális jelentéssel bír hordozója és környezete számára (WOHLRAB, STAHL, & KAPPELER, 2007).

A XX. Század közepéig a tetoválások főleg a bűnözői léthez és az szűkebb közösségekhez és szubkultúrákhoz kapcsolódott (katonaság, fegyházak, kisiparos közösségek, biciklisták), ahol ezek a testmódosítások egyfajta közös sorsot, összetartozást, életstílust fejeztek ki a csoporttagok számára (DeMello, 2000). A hatvanas évektől a fiatalok példaképein megjelenő tetoválások, piercingek előidéztek egy attitűdváltozást a testmódosításokkal kapcsolatban és a testmódosítókat művészként kezdték el kezelni (SANDERS, 1989; LAUTMAN, 1994). A különböző testmódosító eljárások népszerűsége az elmúlt évtizedben a fogyasztói társadalomnak köszönhetően megnőtt és ez a fajta népszerűség nemcsak a tetoválások számában mutatkozik meg, hanem abban is, hogy szociális státusztól függetlenné vált (DEMELLO, 2000; PITTS, 2003; TURNER, 1999; WOHLRAB et al., 2007). Mára már az amerikai lakosság 24%-a tetovált és 14%-uk a rendelkezik a fülbevalón túl piercinggel (LAUMANN & DERICK, 2006). CHEN (2007) kutatása kimutatta, hogy nincs ez másként a vállalati szférában sem. Az általa vizsgált

mintában a menedzserek 44%-a rendelkezik tetoválással vagy piercinggel (a fülbevalón túl). A posztmodern fordulatnak köszönhetően egyre kevésbé tekinthető napjainkban devianciának a tetoválás és a piercing (KALDENEKKER & PIKÓ, 2005).

Az empirikus pszichológiai kutatások a pszichopatológia jegyeként foglalkoztak a testmódosításokkal (SANDERS, 1989), ahol azok a szociális összehangolatlanság extrém jelzésekként jelentek meg (STEWART, 1990). A fentiek üzenetével összhangban álló tanulmányokban a tetovált ember szegényes ítélőképességű, alacsony önbecsülésű és mások által könnyen irányítható személyiségként jelenik meg (SPERRY, 1991; FAVAZZA, 1996). Más kutatások eredményeik alapján az extrovertált személyiséget tulajdonítják a tetovált személyek mögé, mivel a tetováltak több szociális és fizikális stimulációt igényelnek, mint a nem tetováltak és emiatt nagyobb valószínűséggel vesznek részt a társadalom által nem elfogadott tevékenységekben (COPEES & FORSYTH, 1993). További kutatások a testmódosított személyeket alacsony iskolai teljesítménnyel rendelkezőknek, szétesett családok, boldogtalan gyermekkorral rendelkező gyermekeinek és börtönviselt személyeknek sztereotipizálják (GRUMET, 1983; SANDERS, 1989; ROOKS, ROBERTS, & SCHELTEMA, 2000). Kaldenekker és Pikó (2005) és SOLYMOSI (1987) szerint posztmodern társadalmunk tévesen negatív reakciókkal, megbélyeező és idegenkedő viselkedéssel veszi körül a testmódosításokkal rendelkező embereket. Az általános elutasító megítélés mögött az az előítélet húzódik meg, mely szerint a tetoválás, annak motívumai és maguk a tetováltak kapcsolatba hozhatóak a kriminalitással és a bűnözéssel (KUNT, 1987).

FORBES (2001) kutatása során a Big Five személyiség kérdőív dimenzióin keresztül összehasonlította a testmódosítással rendelkező és nem rendelkező személyeket. Ezek után megkérte a nem testmódosított vizsgálati személyeket, hogy a Big Five személyiség kérdőív öt dimenzióján helyezték el önmagukat, majd ezt követően értékelték a testmódosítással rendelkező egyéneket is. Ez utóbbi feladattal az volt a célja, hogy feltárja a testmódosítással nem rendelkezők testmódosítottakról alkotott sztereotípiáit. Azt az eredményt kapta, hogy annak ellenére, hogy a Big Five egyetlen dimenziója sem mutatott szignifikáns eltérést a két csoport között, mégis mikor testmódosított társaikról alkottak véleményt az összehasonlítás során minden dimenzió szignifikáns eltérést mutatott. Magasabb pontot adtak a neuroticizmus és alacsonyabbat az extroverzió, a nyitottság, a barátságosság és a lelkiismeretesség esetében a testmódosítottaknak (FORBES, 2001). WOHLRAB és

munkatársai (2009) kutatásukban tetovált férfi és női karaktereket hasonlítottak megegyező nem tetovált férfi és női karakterekkel. Az eredményeik alapján a tetováltak megítélése, hogy nyitottabbak az új élményekre, jellemzőbb rájuk izgalom és kalandkeresés, kevésbé gondolták gátlásosnak őket, illetve több szexuális partnert tulajdonítottak nekik.

A vállalati szférában a vezetők majdnem fele rendelkezik testmódosítással, mégis az a nézőpont érvényesül, miszerint azon dolgozók megítélése alacsonyabb, akik látható testmódosítással rendelkeznek. A válaszadók többsége szerint mind a piercing, mind a tetoválás viselése látható helyen, nem illik bele a profeszszionális, hivatalos viselkedésbe, közegbe (CHEN, 2007). BOÉR ILDIKÓ (1987) beszámolója alapján a tetoválás eltávolítását leginkább a külvilág követelményei miatt kérték a páciensei a különböző bőrképek eltávolítását a bőr felszínéről, mivel a tetoválás jelenléte zavart okozhat állás betöltésénél (BOÉR, 1987).

MILLER és NICOLS (2009) kutatása során azt vizsgálta, hogy az arcon található testmódosítások, miként befolyásolják a munkatársi együttműködést. Négy különböző helyzetet állítottak fel, mely során az ügyfelekkel történő kapcsolattartás, illetve a kiosztott jutalékok voltak a manipulált változók. Eredményeik azt mutatták meg, hogy az arcon található piercing és tetoválás kevésbé elfogadott abban az esetben, amikor szemtől szemben történik az ügyfelekkel a kapcsolattartás, illetve abban az esetben, amikor a szerzett jutalék a kollegák között teljesítmény függetlenül, egyenlő arányban került kiosztásra.

Kutatásunkban arra szeretnénk volna választ találni, hogy a tetováltakkal kapcsolatos sztereotípiák milyen módon hatnak egy olyan virtuális helyzetben történő döntéshozatalra, ahol egy jól kvalifikált tetoválással és piercinggel rendelkező személlyel való közös munka a tét. MILLER és NICOLS (2009) amerikai mintán vizsgálta azt, hogy a tetoválások megítélése mennyiben befolyásolja azt, hogy valaki szeretne-e együtt dolgozni egy testmódosítással rendelkező személlyel. Kutatásunkban MILLER és NICOLS (2009) hipotéziseit vettük alapul, és azokat szeretnénk volna magyar kontextusban megvizsgálni.

Hipotézisek

H1: Elfogadottabb az arcon található tetoválás, illetve piercing abban az esetben, amikor a munkatársak között kiosztásra kerülő jutalék teljesítményfüggő és nem kerül megosztásra. Tehát ebben az esetben a jutalék az elsődleges összehasonlítási alap. Azt feltételezzük, hogy ha teljesítmény arányosan kerül a jutalék kiosztásra

az emberek szívesebben dolgoznak együtt az arcán testmódosítást viselő személylyel, mint abban az esetben amikor a megszerzett a jutalékon egyenlő arányban osztozkodnak.

H2: Elfogadottabb az arcon található tetoválás, illetve piercing abban az esetben, amikor nem történik személyes találkozás a potenciális ügyféllel, mint amikor történik. Feltételezésünk szerint, a fentebb leírt sztereotípiák alakíthatják a személyes találkozó során megkötött üzletek számát és ezért kevésbé szívesen választanák munkatársuknak testmódosítást viselő egyént.

H3: Interakció figyelhető meg a potenciális ügyféllel való személyes kontaktus hiánya és a teljesítményfüggő jutalom között. Kevésbé fogadják el munkatársuknak a testmódosítással rendelkező kollégát, ha osztozkodni a jutalékon, illetve szükséges a személyes találkozás a potenciális ügyféllel.

Módszerek

Részvevők

Az általunk vizsgált mintában 315 fő 131 férfi (átlagéletkoruk 23.83 ± 3.361 SD) és 184 nő vett részt (átlagéletkoruk 24.26 ± 4.661 SD). Az alanyok véletlenszerű mintavétel alapján kerültek kiválasztásra és Miller és Nicols (2009) vizsgálatához hasonlóan a mintába kerülés nem volt előfeltételhez kötött, így piercinggel és/vagy tetoválással nem rendelkező, illetve rendelkező alanyok is részt vehettek a vizsgálatunkban (lásd 1. táblázat).

<i>Tetoválás</i>				<i>Piercing</i>				<i>Testmódosítás</i>	
Nincs	Van, nem látható	Van, takarható	Van, nem takarható	Nincs	Van, nem látható	Van, takarható	Van, nem takarható	Egyik sincs	Mindkettő van
255	12	44	4	210	23	30	52	212	30

1. táblázat: A tetoválás és a piercing láthatóság szerinti megoszlása

A résztvevők több mint 51,1%-a jelenleg dolgozik, illetve 88,3%-a rendelkezik korábbi munkatapasztalattal is. Az aktuális és múltbeli munkastátuszt és az átlagos hónapok számát a 2. táblázat mutatja.

	<i>Jelenlegi munkastátusz</i>	<i>Átlag hónapok száma</i>	<i>Korábbi munkatapasztalat</i>	<i>Átlag hónapok száma</i>
<i>Nem rendelkezik munkatapasztalattal</i>	48.9 %	-	11.7 %	-
<i>Alkalmi munkatapasztalattal</i>	7 %	18.59	39.4 %	2.61
<i>Részmunkaidős munkatapasztalattal</i>	9.5 %	13.29	16.2 %	6
<i>Teljes munkaidős munkatapasztalattal</i>	34.6 %	40.42	32.4 %	7.39

2. táblázat: Munkastátusz és az abban eltöltött átlagos hónapok mennyisége

Vizsgálati eszközök

A teszt sor elején demográfiai adatokkal, munkahelyi tapasztalattal, illetve testmódosításokkal kapcsolatos kérdések szerepeltek. A demográfiai rész a kitöltő nemére, korára, saját és szülei legmagasabb iskolai végzettségére kérdezett rá. A munkahelyi tapasztalatok a jelenlegi, illetve múltbeli munka meglétére és azok hónapban kifejezett hosszára vonatkoztak. A tetoválások, illetve a piercingek esetében négy opció közül választhattak a kitöltők, melyek a „*nem rendelkezem*”; „*rendelkezem, de nem látható helyen*”; „*rendelkezem, látható helyen van, de szükség esetén el tudom takarni*” és a „*rendelkezem, látható helyen van és nehezen vagy egyáltalán nem lehet eltakarni*”.

Ezt követte az Önbecsapás és benyomáskeltés (The Balanced Inventory of Desirable Responding – BIDR) kérdéssor, mely által kimutatható, hogy a tesztet kitöltők jobb fényben kívánják-e feltüntetni magukat. A kérdőív 40 kérdésből áll, melyekre 7 fokú Likert skála alapján kellett válaszolniuk az alanyoknak (PAULHUS, 1984). Ezt követte a BIG Five udvariasságra vonatkozó 12 tétele és az élményekre való nyitottságra vonatkozó 12 tétele (CAPRARA, BARBARANELLI, & BORGOGNI, 1993, RÓZSA, KŐ, & OLÁH, 2005). A különböző tételek megválaszolása, a BIDR-hez hasonlóan ötfokú Likert-skálán történt.

A tesztsor végét MILLER & NICOLS (2009) tanulmányában leírt történet és az azokhoz tartozó állítások zárták. A történet egy képzeletbeli szituációt írt le, mely alapján az alanyoknak el kellett dönteniük, hogy a különböző helyzetekben mennyire szívesen dolgoznának együtt egy az arcát tetoválással, illetve piercinggel díszítő hölgygel. A történet a vizsgálati kondícióktól függően eltérően zárult. Összesen négy fajta tesztlap került kiosztásra, melyek kondíciói az ügyféllel való kapcsolattartásban és a jutalék elosztásában tértek el (lásd 3. táblázat).

	<i>Van személyes találkozás az ügyféllel és a jutalék egyenlő arányban van elosztva</i>		<i>Van személyes találkozás az ügyféllel és a jutalék teljesítményarányosan van elosztva</i>		<i>Nincs személyes találkozás az ügyféllel és a jutalék egyenlő arányban van elosztva</i>		<i>Nincs személyes találkozás és a jutalék teljesítményarányosan van elosztva</i>	
<i>N = 315</i>	81		81		91		62	
<i>Nem</i>	Férfi = 37	Nő = 44	Férfi = 34	Nő = 47	Férfi = 33	Nő = 58	Férfi = 27	Nő = 35
<i>Kor</i>	24.92	24.00	23.82	24.26	22.79	23.52	23.63	25.83
<i>Végzettség</i>	Rangátlag = 162.87		Rangátlag = 143.74		Rangátlag = 155.58		Rangátlag = 171.24	

3. táblázat: A kondíciók megoszlása nem, kor és végzettség szerint

A különböző kondíciók által alkotott csoportok között nem volt szignifikáns a különbség életkor ($F = (3, 311) = 2.141, p = 0.095$) és végzettség tekintetében ($\chi^2 (3, N=314) = 4.576, p = 0.206$). A nemi eloszlásban sem mutatható ki szignifikáns különbség az egyes csoportok között, viszont az egész mintát tekintetbe véve több nő vett részt a vizsgálatban, mint férfi ($\chi^2 (1, N = 315) = 5.964, p < 0.05$).

Vizsgálat leírása

A tesztet papír ceruza és online formában lehetett kitölteni. Az alanyokat személyesen a Szegedi Tudományegyetem Tanulmányi Információs Központjának egyetemi könyvtárában kerestük fel, illetve e-mailben különböző közösségi portálokon. A kitöltés előtt szóban vagy írásban tájékoztattuk őket a tesztsor tartalmáról, illetve az adatok kezeléséről. A szóbeli beleegyezést követően anonim módon történt a tesztsor kitöltése. A tesztek felvétele során az etikai előírásoknak megfelelően jártunk el és ezeket a tanulmány megírása során egyaránt betartottam.

Eredmények

Az elképzelt szituációban mind a négy kondíció esetében meg kellett ítélniük a válaszadóknak a potenciális munkatársukat. A megítélés mérésére MILLER és NICOLSHOZ (2009) hasonlóan három kérdést tettük fel: (1) „*Mennyire lenne elégedett Zsófiával mint közvetlen munkatárssal?*”; (2) „*Szívesen dolgozna-e egy olyan emberrel mint Zsófia?*”; (3) „*Alkalmasnak találná-e Zsófiát a munkapozíció betöltésére?*”. Mivel ezek a kérdések az elképzelt munkatárssal kapcsolatos általános megítélésre vonatkoznak így főkomponens elemzéssel (varimax rotáció) egy aggregált változót hoztunk létre. A faktorelemzés során felállított faktorstruktúrákban a tételek 0.6 feletti faktortöltéssel és 0.3-nál alacsonyabb keresztöltéssel rendelkeztek minden esetben. A scree plot elemzés egyfaktoros struktúrát javasolt, amely a variancia 81.40%-át magyarázza és a Cronbach alfa (0.885) is megfelelőnek minősült. A faktorelemzés eredményeit a 4. táblázat mutatja.

<i>Állítás</i>	<i>Attitűd Zsófi iránt</i>
Egy ilyen munkában szívesen dolgozna-e egy olyan emberrel, mint Zsófia?	0.919
Egy ilyen munka esetében mennyire lenne elégedett Zsófiával, mint közvetlen munkatárssal?	0.903
Alkalmasnak találná-e Zsófiát a munkapozíció betöltésére?	0.884

4. táblázat: Főkomponens elemzés eredményei a potenciális munkatárs megítélésére vonatkozó itemeken

További elemzést végeztünk, annak érdekében, hogy megvizsgáljuk, hogy a különböző kondíciók milyen kapcsolatban állnak egymással (lásd 5. táblázat). Az elemzés során szignifikáns különbséget találtunk a csoportok között ($F(3, 311) = 17.68, p < 0.001$).

	<i>Van személyes találkozás az ügyféllel és a jutalék egyenlő arányban van elosztva</i>	<i>Van személyes találkozás az ügyféllel és a jutalék teljesítményarányo- san van elosztva</i>	<i>Nincs személyes találkozás az ügyféllel és a jutalék egyenlő arányban van elosztva</i>	<i>Nincs személyes találkozás az ügyféllel és a jutalék teljesítményarányban van elosztva</i>
	(a)	(b)	(c)	(d)
	N = 81	N = 81	N = 91	N = 62
<i>Vélemény a munkatársról</i>	M = -0.417 c**, d**	M = -0.303 c**, d*	M = 0.474 a**, b**	M = 0.243 a**, b**

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

5. táblázat: Az egyes kondíciókban kapott faktorpontszám átlagok a történetben szereplő tetovált személy megítélését jelölik. Az egyszempontú varianciaelemzés Tukey próbával végzett post hoc eredményei láthatóak az ábrán, ahol az átlagokhoz tartozó alsó indexben megjelenő kondíciókat jelölő betűk mutatják a szignifikáns különbségeket.

A fenti eredmények alapján további független mintás T próbával vizsgáltuk, hogy az osztozkodás vs. nincs osztozkodás feltételek, illetve a személyes találkozás vs. nincs személyes találkozás kondíciók között mutatkozik-e különbség a potenciális munkatárs megítélésében. A személyes vagy telefonos kapcsolattartás összevont kondíciók között szignifikáns különbséget találtunk ($t(313) = 7.168$, $p < 0.001$), vagyis szignifikánsan rosszabb Zsófia munkatársi megítélése, ha a munka magában foglalja a személyes a találkozást az ügyféllel, mint abban az esetben, amikor nincs személyes találkozás. A jutalom elosztásának típusai között viszont nincs szignifikáns különbség ($t(313) = -1.065$, $p = 0.288$), vagyis a Zsófiával kapcsolatban kialakult attitűdre nincs hatással, hogy a jutalom fele-fele arányban vagy egyéni teljesítmény arányosan kerül kiosztásra.

MILLER és NICOLS (2009) vizsgálatához hasonlóan Spearman korrelációs számítást végeztünk a Zsófi iránt kialakult attitűdök és a demográfiai változók között.

Az ezzel kapcsolatos eredmények az 6. táblázatban láthatóak. Szignifikáns kapcsolat van a Zsófi iránti attitűd és a piercing meglétével/láthatóságával ($r(315) = 0.137, p = 0.015$), továbbá a Big Five udvariasság aldimenziójának pontszámával ($r(315) = 0.158, p = 0.005$).

<i>Attitűd Zsófi iránt</i>	<i>Kor</i>	<i>Apa vég- zettsége</i>	<i>Anya végzettsége</i>	<i>Jelenleg dolgozik</i>	<i>Munka- tapasztalat</i>
r	-0.09	0.06	0.01	0.01	-0.01
p	0.12	0.27	0.85	0.87	0.89
N	315	314	314	315	315

<i>Attitűd Zsófi iránt</i>	<i>Tetoválás</i>	<i>Piercing</i>	<i>Big Five Udvarias- ság</i>	<i>Big Five Nyitottság</i>	<i>Paulhus</i>
r	0.08	0.10	0.14*	0.16**	0.10
p	0.16	0.07	0.02	0.01	0.08
N	315	315	315	315	315

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

6. táblázat: Zsófia iránt kialakult attitűd és a demográfiai tényezők közötti korrelációs eredmények

MILLER és NICOLS-hoz (2009) hasonlóan lineáris regresszió elemzéssel szeretnénk volna feltárni a fenti szignifikáns kapcsolatot mutató változók hatását a potenciális munkatárs megítélésére. Mindemellett tekintetbe véve, hogy az általunk vizsgált kondíciók közül kizárólag a szemtől szemben vs. nem szemtől szembeni helyzetek esetén tapasztaltunk szignifikáns különbséget, így a két kondíció hatását is fel szeretnénk volna tárni olyan módon, hogy azt dummy változóként szerepeltettük a bejósoló tényezők között. Az eredmények szerint a munkatárssal kapcsolatos véleményre három változó volt szignifikáns hatással, amelyek a variancia 18%-át ($R^2 = 0.18$) magyarázzák ($F(3,311) = 22.825, p < 0.001$). A legerősebb hatással a szemtől szembeni találkozás dummy változója fejtette ki a hatását ($\beta = -0.366$). Mindez arra utal, hogy pozitívabban vélekednek Zsófiról abban az eset-

ben, ha nem várható szemtől szembeni találkozás közte és az ügyfelek között. A második legerősebb hatással a vizsgálati személyek piercing megléte/láthatósága volt ($\beta = 0.152$), vagyis kedvezőbb a potenciális munkatársról alkotott vélemény, abban az esetben, ha a vizsgálati személy rendelkezik piercinggel, illetve látható helyen hordja azt. A harmadik tényező pedig, hogy milyen eredményt ért el a Big Five udvariasság aldimenziójában a vizsgálati alany ($\beta = 0.150$). Ez az eredmény azt mutatja, hogy minél magasabb pontszámot ért el az adott a személy a skálán, annál kedvezőbben ítéli meg a Zsófit, mint leendő munkatársat.

Megvitatás

Célunk volt feltérképezni az olyan közkedvelt testmódosítások, mint a piercing és a tetoválás közvetett és közvetlen munkatársi megítélését. Eredményeink alapján elmondható, hogy az arcán testmódosítással rendelkező képzelt munkatárs megítélésére nem volt hatással a jutalom elosztásának típusa. Az, hogy a jutalom teljesítményarányosan vagy egyenlő részben került kiosztásra nem változtat a potenciális munkatárs iránti attitűdön. Ez az eredmény sem a jelen kutatás első hipotézisét, sem MILLER és NICOLS (2009) eredményeit nem támasztja alá. A szituációban szereplő személlyel kapcsolatos kialakult attitűdre elsősorban az ügyféllel való kapcsolattartás formája volt hatással. Kevésbé elfogadott a megítélése abban az esetben, amikor az ügyféllel történő kapcsolattartás személyes módon történik. Ez mind a H2 hipotézisemet, mind MILLER és NICOLS (2009) eredményét igazolja. A harmadik hipotézis nem nyert alátámasztást, mivel abban az esetben, ha szemtől szembeni interakció állt fenn a hipotetikus személy és az ügyfél között amellet, hogy egyenlő arányban történik az elosztás nem produkált szignifikánsan negatívabb attitűdöket a szituációban szereplő személy felé, mint az a helyzet, amikor az ügyféllel történő személyes kommunikáció mellett teljesítmény alapján történt a munkatársak közötti jutalmak elosztása.

Eredményeink alapján elmondható, hogy azok, akik látható helyen díszítik magukat piercinggel, illetve az engedelmességet, emberséget, jóindulatot mérő udvariasság skálán magasabb ponttal rendelkező személyek, jobban elfogadják az arcát testmódosításokkal díszítő személyt munkatársnak, mint az alacsonyabb pontszámot elérők és a piercinggel nem vagy kevésbé látható helyen rendelkezők. Mindemellet a válaszadó piercing használata (meglét, látványosság) pozitív

összefüggést mutat a potenciális munkatárs iránti attitűddel. Ugyanez viszont nem igaz a tetoválások esetében.

Eredményeink alátámasztották MILLER és NICOLS (2009) kutatásában leírtakat, miszerint az arcon viselt testmódosítást megítélése a munkahelyen negatív és nem elfogadott, annak ellenére, hogy maga a testmódosítás reneszánszát éli és a lakosság egyre nagyobb hányadát érinti. Egyre több fiatal választja önkifejezésének módjaként a testmódosítás ezen formáit, illetve mára már egy-két tetoválás/piercing elfogadhatónak számít hazánkban is (KALDENEKKER & PIKÓ, 2005) mégis úgy látszik, hogy ez a tendencia nem terjed ki az arcot díszítő testmódosításokra, különös tekintettel a vállalati szférában. Esetlegesen úgy látszik, hogy a piaci szféra ezen területére kevésbé van hatással a munkatárs szaktudása, mint megjelenése. Ezek az eredmények és az, hogy a tetoválással rendelkezők 66%-a a piercinggel rendelkezők 63% vagy nem látható helyen, vagy könnyen takarható helyen rendelkezik testmódosítással alátámaszthatja CHEN (2007) megállapítását, miszerint a testmódosítás látható helyen történő viselése nem illeszkedik zökkenőmentesen a hivatalos, munkahelyi közegbe.

Összességében elmondható, hogy hiába egyre elterjedtebb és státusztól függetlenné vált a testmódosítás az arcon található testmódosításokat továbbra is idegenkedés, stigmatizált viselkedés veszi körül. A látható helyen történő testmódosított személyt kevésbé találják alkalmasnak olyan értékesítői munkára, ami megköveteli a személyes kapcsolattartást az ügyféllel. A megítélésre hatással lehet a személyt díszítő piercingek elhelyezkedése és jóindulat, engedelmesség szintje. Kutatásunk aktualitását képezi, hogy Amerikában az alkalmazottakat, illetve a munkára pályázókat egyaránt védi az a polgárjogi törvény, mely szerint nem érhet valakit faji, bőrszín szerinti, vallási, nemi vagy nemzeti származásra vonatkozó megkülönböztetés. Annak ellenére, hogy a törvény támogatja a munkahelyi „sokszínűséget” nem tiltja a testművészetrel szembeni diszkriminációt a munkahelyeken (MILLER & NICOLS, 2009). Magyarországon is egyre népszerűbbé vált a tetoválás és a piercing, ám ennek ellenére sajnos a fellelhető szakirodalmak száma alacsony, továbbá jelenlegi kutatásunk során a vállalati megítélés és a tetoválás kapcsolatával foglalkozó szakirodalmat nem találtunk. Fontosnak tartjuk a testmódosítások társadalomtudományi és pszichológiai kutatását egyaránt.

Jövőbeni terveink közé tűztük ki a testmódosítás vállalati szempontú kutatásának folytatását, annak érdekében, hogy a magyar tetoválás kutatások tárháza újabb perspektívával bővüljön. Továbbá szeretnénk kiterjeszteni kutatásunkat kifejezetten az értékesítői munkát ellátó és értékesítői kapcsolattartást igénybeve-

vő vizsgálati személyek körében és esetlegesen újabb tesztek, módszereket és vizuális eszközöket bevonni a testmódosítások megítélésének vizsgálatára.

Hivatkozások

- ALLPORT, G. W. (1977). Az előítélet. Budapest: Gondolat Könyvkiadó.
- BODROGI, T. (1987). A tetoválás etnológiája (A személyi művészet és műfajai). *Forrás*, 3, 110-142.
- BOÉR, I. (1987). Tetoválás motivációi. *Forrás*, 3, 105-109.
- CHEN, H. H. (2007). Tattoo survey results: vault explains it all for you. elérhető: www.vault.com/nr/main_article_detail.jsp?article_id=5319842&ht_type=5 (2011. Április 18).
- COPES, J. & FORSYTH, C. (1993). The tattoo: A social psychological explanation. *International Review of Modern Sociology*, 23, 83-89.
- DEMELLO, M. (2000). Bodies of inscription: A cultural history of the modern tattoo community. Durham, NC: Duke University Press.
- FAVAZZA, A. R. (1996). Bodies under siege: self-mutilation and body modification in culture and psychiatry. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.
- FISKE, S. T. (2006). Társas alapmotívumok. Budapest: Osiris Kiadó.
- FORBES, G. (2001). College students with tattoos and piercings: motives, family experiences, personality factors, and perception by others. *Psychological Reports*, 89, 774-786.
- GATERCOLE, P. (1988). Contexts of maori moko. In A. Rubin (Ed.), *Marks of civilization* (pp. 171-179). Los Angeles, CA: Museum of Cultural History.
- GRUMET, G. W. (1983). Psychodynamic implications of tattoos. *American Journal of Orthopsychiatry*, 53, 482-492.
- HICINBOTHAM, J., GONSALVES, S. & LESTER, D. (2006). Body modification and suicidal behavior. *Death Studies*, 30 (40), 351-363.
- KALDENEKKER, M. & PIKÓ, B. (2005). A „piercing” és a „tattoo” világa – deviancia vagy divat? *Társadalomkutatás*, 23 (1), 149-170.
- KUNT, E. (1987). Van kép a bőrödön? *Forrás*, 3, 94-99.
- LAUMANN, A. E. & DERICK, A. J. (2006). Tattoos and body piercing sin the United States: a national data set. *Journal of the American Academy of Dermatology*, 55 (3), 492-502.
- LAUTMAN, V. (1994). The new tattoo. New York, NY: Abbeville Press.
- MILLER, B. K. & NICOLS, K. M. (2009). Body art in the workplace: piercing the prejudice? *Personnel Review*, 38 (6), 621-640.
- PAULHUS, D.L. (1984). Two-component models of socially desirable responding. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46, 598-609.
- PITTS, V. (2003). In the flesh – the cultural politics of body modification. New York, NY: Palgrave Macmillan.
- ROOKS, J. K., ROBERTS, D. J., & SCHELTEMA, K. (2000). Tattoos: their relationship to trauma, psychopathology, and other myths. *Minnesota Medicine*, 83 (7), 24-27.

- RÓZSA, S., KÖ, N. & OLÁH, A. (2005). Rekonstruálható-e a Big Five a hazai mintán? *Pszichológia*, 1, 57-76.
- SANDERS, C. R. (1989). Customizing the body: the art and culture of tattooing. Philadelphia, PA: Temple University Press.
- SOLYMOSI, K. (1987). Tetoválás motivációi. *Forrás*, 3, 59-66.
- SPERRY, K. (1991). Tattoos and tattooing: Part I. History and methodology. *American Journal of Forensic Medicine and Pathology*, 12, 313-319.
- STEWART, S. M. (1990). Bad boys and tough tattoos: a social history of the tattoo with gangs, sailors, and street corner punks, 1950-1965. New York, NY: Harrington Park Press.
- TURNER, B. S. (1999) The possibilities of primitiveness: Towards a sociology of body mark sign cool societies. *Body and Society*, 5, 39-50.
- TÚRY, F. & SZABÓ, P. (2000). A táplálkozási magatartás zavarai: az anorexia nervosa és a bulimia nervosa. Budapest: Medicina Könyvkiadó Rt.
- WOHLRA, S., FINK, B., KAPPELER, P. M. & BREWER, G. (2009). Differences in personality attributions toward tattooed and nontattooed virtual human characters. *Journal of Individual Differences*, 30 (1), 1-5.
- WOHLRAB, S., STAHL, J. & KAPPELER, P. M. (2007). Modifying the body: Motivations for getting tattooed and pierced. *Body Image*, 4, 87-95.
- WROBLEWSKI, C. (2004). A tetoválás nagykönyve. Budapest: TOTEM Kiadó.